

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Tdo/70/2024
Identifikačné číslo spisu:	4122010929
Dátum vydania rozhodnutia:	19.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Bargel
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4122010929.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Martina Bargela a sudcov JUDr. Patrika Príbělského, PhD. a JUDr. Emila Klemaníča v trestnej veci obvineného H. Z. a spol. pre obzvlášť závažný zločin obchodovania s ľuďmi podľa § 179 ods. 2, ods. 3 písm. d), písm. f), písm. g), ods. 4 písm. b) Trestného zákona, s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona, § 138 písm. g) Trestného zákona, § 123 ods. 3 písm. i) Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona na neverejnom zasadnutí s verejným vyhlásením rozsudku konanom 19. februára 2025 v Bratislave o dovolaniach obvineného H. Z. a obvinenej Z. U. podaných proti rozsudku Krajského súdu v Nitre, sp. zn. 1To/3/2024, z 23. apríla 2024

rozhodol:

Podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu uvedeného v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku rozsudkom Krajského súdu v Nitre, sp. zn. 1To/3/2024, z 23. apríla 2024 a rozsudkom Okresného súdu Nitra, sp. zn. 21Tk/2/2022, zo 6. novembra 2023

bol porušený zákon

v ustanoveniach § 2 ods. 14 Trestného poriadku, § 2 ods. 17 Trestného poriadku, § 2 ods. 18 Trestného poriadku, § 270 ods. 2 Trestného poriadku, § 272 ods. 3 Trestného poriadku v neprospech obvinených H. Z. a Z. U..

Podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku zrušuje rozsudok Krajského súdu v Nitre, sp. zn. 1To/3/2024, z 23. apríla 2024 a rozsudok Okresného súdu Nitra, sp. zn. 21Tk/2/2022, zo 6. novembra 2023.

Zrušujú sa aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutia obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku Okresnému súdu Nitra prikazuje, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku neberie obvinených H. Z. a Z. U., do väzby.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Nitra, sp. zn. 21Tk/2/2022, zo 6. novembra 2023 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre, sp. zn. 1To/3/2024, z 23. apríla 2024 boli obvinení H. Z. a Z. U. uznaní za vinných zo spáchania obzvlášť závažného zločinu obchodovania s ľuďmi podľa § 179 ods. 2, ods. 3 písm. d), písm. f), písm. g), ods. 4 písm. b) Trestného zákona, s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona, § 138 písm. g) Trestného zákona, § 123 ods. 3 písm. i) Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona, ktorého sa dopustil na skutkovom základe, že: ako rodičia maloletej poškodenej A. L. narodennej XX.XX.XXXX, v presne nestotožnenej dobe najneskôr od 16.04.2021 do 20.04.2021 v obci D., okres G., v rodinnom dome nachádzajúcom sa na A. X. číslo XXXX/XX, po predchádzajúcej vzájomnej ústnej dohode medzi obžalovaným H. Z. a M. Z., otcom maloletého K. L. narodeného XX.XX.XXXX, spoločne plánovali odovzdanie svojej maloletej dcéry, poškodenej A. L. do rodiny M. Z. za účelom jej sobáša podľa rómskych zvyklostí a tradícií s maloletým K. L., za ktorý mali ako rodičia nevesty obdfžať do M. Z. sumu 3.000,-Eur, pričom z dôvodu odmietania maloletej poškodenej podrobiť sa vôli na naliehania svojich rodičov v súvislosti s jej plánovaným sobášom, bola oboma obžalovanými opakovane uzamykaná do izby a špajze v ich rodinnom dome a fyzicky napádaná fackaním do oblasti tváre a rúk, udieraním metlou do oblasti nôh s cieľom dosiahnutia jej súhlasu, v dôsledku čoho maloletá poškodená A. L. utrpela duševnú poruchu - postraumatickú stresovú poruchu, ktorá ovplyvnila jej obvyklý spôsob života minimálne po dobu 9 (deviatich) mesiacov, pričom k uzavretiu predmetného sobáša a tým spojeným odplatným odovzdaním maloletej poškodenej A. L. nedošlo, nakoľko maloletá poškodená A.L. ušla z domu a privolala si pomoc.

Za to bol obvinenému H.P. Z. uložený podľa § 179 ods. 3 Trestného zákona s použitím, § 38 ods. 2, ods. 5 Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 16 (šestnásť) rokov; pričom podľa § 48 ods. 3 písm. b) Trestného zákona bol na výkon uloženého trestu zaradený do ústavu na výkon trestu s maximálnym stupňom strázenia. Zároveň mu bol uložený podľa § 76 ods. 1 Trestného zákona s použitím § 78 ods. 1 Trestného zákona ochranný dohľad vo výmere 3 (tri) roky.

Obvinenej Z. U. bol uložený podľa § 179 ods. 3 Trestného zákona s prihliadnutím na poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. j) Trestného zákona použitím, § 39 ods. 1, ods. 3 písm. c) Trestného zákona, postupom § 38 ods. 2, ods. 3 Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 8 (osem) rokov. Podľa § 48 ods. 4) Trestného zákona bola na výkon uloženého trestu zaradená do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom strázenia. Zároveň jej bol uložený podľa § 76 ods. 1 Trestného zákona s použitím § 78 ods. 1 Trestného zákona ochranný dohľad vo výmere 2 (dva) roky.

Proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie obvinený H.Á. Z. s poukazom na dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku a § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Obvinený v dovolaní v podstate uviedol:

„Ad 1/ Dôvod dovolania podľa ustanovenia § 377 odsek 1 písmeno c) Trestného poriadku, že zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Mám za to, že moje právo na obhajobu bolo zásadným spôsobom porušené, a to rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn.: 1To/3/2024 z 23.04.2024 v spojení s rozsudkom Okresného súdu v Nitre sp. zn.: 21Tk/2/2022 zo 06.11.2023, a to z dôvodu nevyhovenia mojej žiadosti a žiadosti môjho obhajcu o vypočutie maloletej poškodenej A. L. Krajský súd v Nitre sám konštatoval, že sa jednalo o jediný priamy dôkaz, ktorý mal preukazovať vyššie špecifikovaný skutok za ktorý som bol uznaný za vinného bez toho, aby som mal ja alebo môj zvolený obhajca možnosť vypočuť aspoň raz uvedeného svedka poškodeného maloletú A. L. Uvádzam, že už v čase prípravného konania som navrhoval uvedenú osobu vypočuť, pričom moje návrhy boli smerované až do samotného konca dokazovania na súde prvého stupňa. Je nutné poznamenať, že uvedená výpoveď maloletej bola vykonaná, ako dôkaz, a to prehratím obrazovo-zvukového záznamu, ktorý bol vykonaný v čase s pred vznesenia obvinenia, čiže logicky nemohlo dôjsť k vypočúvaniu tohto kľúčového svedka za mojej účasti eventuálne za účasti môjho obhajcu. Konštatovanie Krajského súdu v Nitre, že uvedená osoba požíva inštitút obzvlášť zraniteľnej osoby v zmysle § 2 písm. c) bodu 1, 4, písm. d) bodu 2 zákona č. 274/2017 Z. z. a z toho dôvodu bolo úlohou očtk a súdov zabrániť druhotnej a opakovanej viktimizácii tejto osoby za cenu prelomenia môjho

práva na obhajobu a spravodlivý súdny proces je až absurdná. Uvedené opieram najmä o judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré rozhodnutia boli vydané v súvislosti s porušením práva na spravodlivý proces, pričom sa jednalo vždy o prípady svedkov obetí trestných činov, ktoré boli dôkazmi proti sťažovateľom hlavnými, resp. na základe, ktorých súdy ustálili vinu obžalovaných, a to prípad W. S. proti Poľsku rozsudok z 19.06.2007, č. 21508/02, W. proti Fínsku rozsudok z 24.04.2007, č. 14151/02. Poukazujem na to, že bez samotného výsluchu maloletej by nebolo ani len možné s inými doteraz vykonanými dôkazmi samotnú túto trestnú vec prejednávať, preto je nutné konštatovať, že výpoveď maloletej poškodenej je v danej veci hlavná a nosná. Mám za to, že ak takýto dôkaz (výsluch maloletej poškodenej A. L.), nebol aj napriek mojim návrhom počas celého trestného konania, a to aj napriek konštatovaniu súdov, že išlo o jediný priamy dôkaz zakladajúci moju vinu a tento nebol vykonaný kontradiktórnym spôsobom uvádzam, že uvedené rozhodnutie Krajského súdu v Nitre podľa môjho názoru zjavným spôsobom porušuje akékoľvek princípy práva na spravodlivý proces a moje právo na obhajobu. Súd vo svojom rozhodnutí ani dostatočne neodôvodnil, z akého dôvodu nevykonával resp. neprehodnotil takéto dokazovanie. Mám za to, že tak došlo k porušeniu môjho práva na obhajobu, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 371 odsek 1 písmeno c) Trestného poriadku. Nedostatočným odôvodnením rozhodnutia vo vzťahu k skutočnostiam, na ktoré dôvodne poukazovala obhajoba mám za to, že došlo k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Ad 2/ Dôvod dovolania podľa ustanovenia § 371 odsek 1 písmeno g) Trestného poriadku: rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Opätovne poukazujem na výsluch maloletej poškodenej A. L. v danej veci, pričom uvádzam, že zo samotného zvukovo-obrazového záznamu vyplýva, že bolo položených množstvo sugestívnych a kapcióznych otázok zo strany konajúcej vyšetrovateľky, pričom samotná poškodená A. L. mala na niektoré otázky odpovedať kývnutím. Počas samotného výsluchu osoba prítomná podľa môjho názoru neprípustným spôsobom zasahovala do výsluchu maloletej poškodenej, a to kladením otázok samotnej poškodenej a rovnako aj tlmočením niektorých častí jej odpovede na otázky. Uvedený postup je v hrubom rozpore s ustanoveniami Trestného poriadku, nakoľko uvedená prítomná osoba nemala v konaní status ani vyšetrovateľa a ani tlmočníka. Uvedené skutočnosti som uvádzal rovnako aj v odvolaní, avšak Krajský súd v Nitre napriek uvedenému konštatoval zákonnosť uvedeného dôkazu aj napriek absencii právomoci danej osoby vypočúvať osoby, resp. vykonávať tlmočenie.

Ad 3/ Dôvod dovolania podľa § 371 odsek 1 písmeno i) Trestného poriadku: rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť;

Mám za to, že skutok tak, ako bol ustálený, nenapĺňa znaky kvalifikovanej skutkovej podstaty prečinu ublíženia na zdraví podľa odseku 2 písmeno a) ustanovenia § 179 odsek 2, odsek 3 písmeno d), f) g), odsek 4 písmeno b) Trestného zákona s poukazom na ustanovenie § 139 odsek 1 písmeno c) Trestného zákona, 138 písmeno g) Trestného zákona, § 123 odsek 3 písmeno i) Trestného zákona v štádiu pokusu podľa ustanovenia § 14 odsek 1 Trestného zákona nakoľko: jednak v odraze skutkovej vety nie je vyjadrené fakticky jej ovplyvnenie obvyklého spôsobu života po dobu 9 mesiacov toto vyjadrenie v skutkovej vete je podľa môjho názoru vyjadrenie právne, ktoré sa v skutkovej vete nemá čo nachádzať. Mám za to, že aj okolnosť tvoriaca kvalifikovanú skutkovú podstatu konkrétneho trestného, činu musí mať svoje vyjadrenie faktické na základe, ktorého je možné ho subsumovať pod určitú okolnosť, ktorá by podmieňovalo použitie vyššej trestnej sadzby a nie vyjadrenie právne.

Z vyššie uvedených dôvodov navrhujem, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací rozsudkom rozhodol tak, že vysloví, že uznesením Krajského súdu v Nitre 1To/3/2024 z 23.04.2024 bol z dôvodu v ustanovení § 371 odsek 1 písmeno i), písmeno c), písmeno g) Trestného poriadku, porušený zákon v ustanoveniach Trestného poriadku a Trestného zákona v môj neprospech, a aby rozsudok Krajského súdu v Nitre sp. zn.: 1 To/3/2024 zo dňa 23.4.2024 v spojení s rozsudkom Okresného súdu v Nitre sp. zn.: 21Tk/2/2022 zo 06.11.2023 v celom rozsahu zrušil a prikázal mu, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. Zároveň žiadam Najvyšší súd Slovenskej republiky v prípade vyhovievania predmetnému dovolaniu, aby o mojej väzbe rozhodol tak, že ma do väzby neberie“.

Proti rozsudku krajského súdu podala dovolanie aj obvinená Z. U. s poukazom na dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku a § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

V dovolaní uviedla:

„Zo strany obhajoby bolo požadované aby súd pripustil výsluch poškodenej, nakoľko ona jediná mohla objektívne popísať celý priebeh skutku. Výsluch poškodenej právny zástupcom zo strany súdu umožnený nebol. V konaní iní svedkovia nevedeli potvrdiť resp. popísať priebeh skutku, ktorý sa kladie za vinu obžalovanej Z. U.P.. Na základe týchto skutočností bolo mojej klientke upreté právo na obhajobu. Za zmienku stojí aj skutočnosť uvedená v odôvodnení rozsudku strana 5 odsek 1 (Okresného súdu Nitra), kde je uvedené, že „Svedkyňa mal. poškodená prevažne na otázky s odpoveďou „Áno“ alebo „Nie“ odpovedala konkludentným prejavom - pokývaním hlavou“. Pri tomto spôsobe výpovede nie je zrejmé ako mohla spoľahlivo popísať priebeh skutku, keďže súd odmietol vykonanie dôkazu výsluchom svedka maloletej poškodenej A. L. Zároveň poukazujeme na výpoveď na pojednávaní z 03.04.2023 znalkyne MUDr. Anny Kováčovej, strana 5 zápisnice, odsek 2 (Okresného súdu Nitra) v časti odpoveď, kde znalec uviedol, že citujem „maloletá je plne schopná chápať zmysel trestného konania a svoje postavenie obete v ňom“, a teda bola maloletá spôsobilá samotného výsluchu tak ako to požadovali právni zástupcovia. V kontexte týchto skutočností a aj vzhľadom na fakt, že podľa vyjadrenia znalca maloletá poškodená je plne schopná chápať zmyslu trestného konania ako aj možných následkov, ktoré hrozia obžalovaným, t. j. výšky trestu a aj z dôvodu zásahu do osobnostných práv obžalovanej nemožno akceptovať výpoveď takého významného a zároveň jediného priameho svedka, ktorý opísal priebeh konkludentným spôsobom.

Za zmienku stojí aj fakt, ktorý nepriamo potvrdzuje, že moja klientka (obžalovaná) nemala vedomosť o tomto skutku. Odsúdená už 3 roky žila odlúčená od odsúdeného H., nakoľko tento udržiava intímny pomer i inou osobou. Odsúdený H. Z. s touto osobou žil na adrese A. X. XXXX/X, D., okres G.. Túto skutočnosť potvrdil aj samotný odsúdený H. Z.. V dôsledku týchto skutočností sa odsúdená Z. U. už 3 roky pred tým ako malo prísť k spáchaniu skutku odsťahovala spolu s dvomi deťmi (S. a Z.) do obce R., X.. R. XXX, kde deti aj navštevujú základnú školu. To, že odsúdená nežije v spoločnej domácnosti s odsúdeným H. Z., paradoxne mohla potvrdiť poškodená dcéra, avšak tento výsluch nám umožnený zo strany súdu nebol. Tieto skutočnosti taktiež potvrdzujú aj rodičia odsúdenej otec O. U. a jej matka R. U., ako aj deti odsúdenej S. Z., Z. Z. a v neposlednej miere aj samotná poškodená maloletá A. L. Tieto osoby taktiež môžu objektívne potvrdiť, že odsúdená Z. U. nekomunikovala resp. komunikovala s odsúdeným H. Z. len veľmi obmedzene a teda je aj logické, že o takejto dohode odsúdená nemohla vedieť. V prípade, ak odsúdená o tejto dohode nevedela, nežila v spoločnej domácnosti s odsúdeným a ani s poškodenou maloletou A. L., s prihliadnutím aj na rímske tradície, že takéto dohody uzatvárajú zásadne chlapi, nemožno odsúdenej klásť za vinu spáchanie tohto skutku. Túto skutočnosť môže potvrdiť aj odsúdený H. Z..

Poškodená maloletá A. L. opísala priebeh skutku, je to jediný významný svedok v tomto konaní a pred súdom vypočutá nebola. V tejto súvislosti je potrebné dovolaciemu súdu dať do pozornosti vyjadrenie odsúdeného ako aj odsúdenej, ktorí neustále dávali vo svojich vyjadreniach súdu do pozornosti, že maloletá poškodená má sklony k fabulácii. Tento fakt potvrdzuje aj výpoveď M. Z.. Ostatní nepriami svedkovia O. U., D. U. vo svojej výpovedi uviedli, že odsúdený H. Z. a Z. U., chceli maloletú poškodenú predať, ale toto počuli len od poškodenej, nikdy neboli pri uzatváraní takejto dohody. Súd neumožnil výsluch poškodenej a oprel sa len o nepriame výpovede týchto svedkov. V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na výpoveď odsúdeného H. Z. ako aj rodinu U., ktorí uviedli, že títo svedkovia krivo proti nemu svedčia, nakoľko majú dlhodobu zlé vzťahy, čo skonštatoval aj OS NR v napadnutom rozsudku strana 10 ods.2. V kontexte týchto faktov možno vnímať ich výpovede za účelové a zaujaté.

Privolaná policajná hliadka nemala vedomosť o tom, že maloletá poškodená mala byť predmetom predaja ako aj násilného sobáša. Z výsluchu člena hliadky policajného zboru, ktorá uskutočnila samotný výjazd, a to pána M. W., je zrejmé, že v čase keď sa mal skutok uskutočniť a ani nikto zo svedkov, ako ani samotná maloletá poškodená sa nezmenila privolaným hliadkam o okolnostiach, ktoré by mali aspoň čiastočne zakladať skutkovú podstatu prejedávaného trestného činu a nespĺňala znaky stíhaného trestného činu uvedeného v skutkovej vete podanej obžaloby. Práve z vyjadrenia M.P. W. (príslušníka PZ) je zrejmé, že predmetom konfliktu mala byť hádka medzi poškodenou maloletou a jej otcom, ktorý jej nechcel dovoliť, aby sa priatelila so synom G. U., za ktorým odišla. Z tohto vyjadrenia (priameho svedka) je zrejmé, že predmetom hádky nebol predaj a nútený sobáš maloletej poškodenej, ale iný dôvod. V tomto prípade poukazujeme na to, že toto je priamy dôkaz, ktorý potvrdzuje, že predmetom

hádky bol celkom iný dôvod a o predaji maloletej nebola žiadna zmienka.

Je potrebné dať súdu do pozornosti aj tú skutočnosť, že výpoveď maloletej poškodenej A. L., ktorá bola vypočutá len jedinýkrát (v prípravnom konaní) zo strany vyšetrovateľa (resp. OČTK) a to len pred vznesením obvinenia (teda pred vydaním uznesenia v zmysle § -u 206 Trestného poriadku) a následne prepočutá už po vydaní uznesenia v zmysle § 206 Trestného poriadku nebola. Toto vnímame ako významný procesný nedostatok v prípravnom konaní a taktiež aj samotná konkludentná výpoveď poškodenej pri tak závažnom obvinení je sporná. Nakoľko výsluch po vydaní uznesenia v zmysle § 206 Trestného poriadku sa nerealizoval, nemohol byť pri samotnom úkone právny zástupca obvinenej, a teda ani nemohol klásť otázky maloletej poškodenej. V dôsledku čoho bolo obvinenej upreté právo na obhajobu. V prípade mojej klientky zastávam ten názor, že postup vyšetrovateľky nesie prvky nezákonnosti, a to z dôvodu, že osoba, ktorá mala byť prítomná pri tomto úkone mimo osoby vyšetrovateľky a osoby tlmočníka zasahovala do samotného výsluchu maloletej poškodenej. Nesprávnosť postupu v tom, že táto osoba týmto spôsobom svojvoľne kladla maloletej poškodenej otázky, ako aj tlmočila v niektorých častiach výpovedí samotnej maloletej poškodenej. Táto osoba nie je zapísaná v zozname tlmočníkov na stránkach MS SR a teda nebola dostatočne spôsobilá na tlmočenie výpovede v prípravnom konaní. Uvedené je zrejmé zo samotného video záznamu z výsluchu maloletej, ako aj z prepisu samotnej výpovede maloletej poškodenej. Mám za to, že takýto zásah osoby, ktorý nie je vyšetrovateľom do výsluchu poškodenej je nezákonný.

Poukazujem na to, že zo strany obhajoby bol daný návrh na vypočutie osoby maloletej poškodenej, a to v konaní pred súdom. Túto výpoveď považujeme za významnú a kľúčovú a táto výpoveď by mohla objektívne potvrdiť spáchanie respektíve nespáchanie skutku, ktorý sa kladie za vinu mojej klientke. Vykonanie tohto dôkazu bolo odmietnuté zo strany súdu. Na základe týchto skutočností bolo mojej klientke upreté právo na obhajobu. Nemožnosť vypočutia maloletej poškodenej zabránilo preukázať obhajobe objektívne priebeh samotného skutku. Na pojednávaní som cestou môjho právneho zástupcu poukazovala na nesprávnosť postupu OČTK. Takýto postup možno hodnotiť podľa § 371 ods. 1, písm. g) dovolanie možno podať, ak je rozhodnutie založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom. Nezákonný spôsob vidíme v tom, že proces získavania dôkazov (výpoveď poškodenej bez tlmočníka, poškodená vypovedala konkludentným spôsobom, ako aj výpovede svedkov) neboli vykonané objektívne. Svedkovia, ktorí boli prítomní pri samotnom skutku spoľahlivo nepotvrdili, že tento skutok spáchala moja klientka a samotný skutok sa vôbec stal. Výsluch samotnej poškodenej právnenému zástupcovi zo strany súdu umožnený nebol.

Z týchto dôvodov navrhujem, aby dovolací súd vyhovel dovolaniu a rozsudkom vyslovil, že bol porušený zákon v neprospech odsúdenej a zrušil rozsudok Krajského súdu v Nitre, spisová značka: 1To/3/2024 z 23.4.2024 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Nitra spisová značka: 21Tk/2/2022 zo 06.11.2023, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia, ako aj ďalšie rozhodnutia obsahovo nadväzujúce na tieto rozsudky, ak vzhľadom na zmenu ku ktorej došlo zrušením stratili podklad a aby dovolací súd prikázal Okresnému súdu Nitra, aby v potrebnom rozsahu vec znovu prerokoval a rozhodol“.

K dovolaniam obvinených sa vyjadril prokurátor nasledovne:

„Mám za to, že jednotlivé dôkazy boli v priebehu predmetného trestného konania zabezpečené a vykonané zákonným spôsobom, skutkový stav v danej trestnej veci bol zistený správne, spoľahlivo a v rozsahu postačujúcom pre objektívne rozhodnutie vo veci, pričom právo na obhajobu odsúdeného H. Z. nebolo žiadnym spôsobom porušené. Dovolacie dôvody uvedené v § 371 odsek 1 písmeno c), písmeno g), písmeno i) Trestného poriadku nie sú, s poukazom na obsah spisového materiálu naplnené tak, ako to uvádza odsúdený v predmetnom dovolaní.

Vzhľadom na uvedené navrhujem, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podané dovolanie odmietol podľa § 382 písmeno c) Trestného poriadku, nakoľko je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku, eventuálne dovolanie, podané odsúdeným H. Z. podľa § 392 odsek 1 Trestného poriadku, zamietol“.

+ + +

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd (§ 377 Trestného poriadku) skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že dovolania boli podané proti prípustnému rozhodnutiu (§ 368

ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného poriadku) prostredníctvom obhajcov (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), osobami oprávnenými na podanie dovolania (§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku), v zákonnej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na súde, ktorý rozhodol v prvom stupni (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), že podané dovolanie spĺňa obligatórne náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) a dospel k záveru, že dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je v predmetnej veci daný.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Jednou zo základných zásad trestného konania je zásada práva na obhajobu, vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Právo na obhajobu je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a tiež v čl. 6 ods. 3 písm. b), c), d), Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Právo na obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu, keďže zabezpečuje aj rovnosť zbraní medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom na druhej strane. Zmyslom tohto práva je zaručiť ochranu zákonných záujmov a práv osoby, proti ktorej sa konanie vedie, pretože bezchybné rešpektovanie práva na obhajobu je dôležitým predpokladom vydania zákonného a spravodlivého rozhodnutia.

Zásada „práva na obhajobu“ vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutým prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd. Jej legislatívne vyjadrenie a reálne zabezpečenie svedčí v podstate nielen o stupni demokracie v trestnom procese daného štátu, ale vo svojej podstate jej realizácia v čo najširšom meradle je nielen v záujme osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ale v záujme celej spoločnosti, pretože toto právo neplynie len z ochrany práv jednotlivca, ale aj zo záujmu štátu na zistenie pravdy. Právo na obhajobu sa zaručuje ako základné právo fyzickej osoby, ktoré podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd a možno ho vnímať aj ako prostriedok nastoľujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany.

Konštantná judikatúra právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení (príkladmo viď § 34 a nasl., pokiaľ ide o obvineného, resp. § 44 a nasl. Trestného poriadku, čo sa týka obhajcu a pod.), ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva na obhajobu, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo o sebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Napokon, aj zo samotného gramatického znenia naposledy označeného ustanovenia Trestného poriadku jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. Takýmto zásadným porušením by bolo najmä porušenie ustanovení o povinnej obhajobe podľa § 37 Trestného poriadku, ktoré by mohlo mať konkrétny vplyv na vykonanie jednotlivých úkonov trestného konania smerujúcich k vydaniu rozhodnutí procesnej povahy (napr. rozhodnutie o obmedzení osobnej slobody) alebo meritorneho rozhodnutia. Dôležité sú teda aj konkrétne podmienky prípadu, ktoré je potrebné vyhodnotiť individuálne ako aj vo vzájomných súvislostiach.

Možno zovšeobecniť, že až takéto „kvalifikované“ porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom môže byť dôvodom na konštatáciu porušenia práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru, pričom predmetné porušenie musí mať vzhľadom na vyššie uvádzané konkrétne okolnosti prípadu aj súčasne podstatný vplyv na výsledok konania - tzn. na rozhodnutie vo veci samej. Zásadným je v tomto smere záver, že právo na obhajobu v zmysle označeného dôvodu dovolania je potrebné

chápať ako nutné vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného, resp. jeho obhajcu (§ 34 ods. 4 Trestného poriadku).

Obvinení v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku namietli aj porušenie práva na spravodlivý proces a práva na obhajobu. Poukázali na to, že výpoveď poškodenej nebola vykonaná kontradiktórnym spôsobom, a to ani v prípravnom konaní, ani na hlavnom pojednávaní a dokonca bola vykonaná ešte pred vznesením obvinenia.

Táto dovolacia námietka je zhodná s obsahom odvolaní obidvoch obvinených. Krajský súd sa s ňou vysporiadal nasledovne:

„Odvolací súd v rámci prieskumnej povinnosti vyplývajúcej z citovaného ustanovenia zistil, že súd I. stupňa v konaní predchádzajúcom napadnutému rozsudku vykonal dokazovanie v súlade s trestným poriadkom a zásadami kontradiktórnosti, ktoré boli do neho prevzaté. Týka sa to aj odvolateľmi namietaného priameho dôkazu - výpovede maloletej poškodenej, ktorá bola vypočutá v prípravnom konaní a tento výsluch bol zaznamenaný na obrazovo - zvukový nosič, ktorého záznam bol prehratý na hlavnom pojednávaní. Takto sa mohli aj v konaní pred súdom oboznámiť obaja obžalovaní s obsahom tohto priameho dôkazu. Čo sa týka ich návrhov na vypočutie maloletej poškodenej v konaní pred súdom, súd I. stupňa správne vychádzal z odporúčania znalkyne, pričom správne zobral do úvahy, že maloletá poškodená je obzvlášť zraniteľnou osobou v zmysle § 2 písm. c/ bodu 1, 4, písm. d/ bodu 2 zákona č. 274/2017 Z. z., pričom úlohou nielen orgánov činných v trestnom konaní a súdov, ale aj všetkých ostatných je zabrániť druhotnej a opakovanej viktimizácii obzvlášť zraniteľných osôb a striktné dodržať ich práva na ochranu, ktoré im vyplývajú z § 8 citovaného zákona. Obaja obžalovaní mali a mohli najneskôr v konaní pred súdom vzniesť námietky voči tomuto priamemu dôkazu, čo aj vykonali naposledy v odvolaní. Tieto odvolací súd nepovažuje za dôvodné, pretože sa stotožňuje so záverom súdu I. stupňa., ktorým odmietol vykonať osobitný výsluch maloletej poškodenej aj s poukazom na zákonné podmienky vyplývajúce z § 135 ods. 3, 4 Tr. por. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že s týmto priamym dôkazom boli v súlade aj nepriame dôkazy a to výpovede svedkov Ž., G., O. a D. U., teda vina oboch obžalovaných nebola založená výlučne len na výpovedi maloletej poškodenej. Súd I. stupňa pri hodnotení týchto dôkazov postupoval v súlade s kritériami § 2 ods. 12 Trestného poriadku a v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol aj vlastné právne úvahy, akými sa riadil a právne závery ku ktorým dospel.

Čo sa týka námietok oboch obžalovaných voči výpovedi maloletej poškodenej, ktorá bola vykonaná v prípravnom konaní a zachytená na obrazovo - zvukový záznam, tak pri komplexnom hodnotení odvolací súd zistil, že tento bol vykonaný v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku vrátane dostatočného zákonného poučenia maloletej poškodenej ako svedkyne. Je však potrebné prisvedčiť z časti námietkam, že v rámci tohto výsluchu v určitých častiach zasiahla zúčastnená osoba (pracovník zariadenia, v ktorom bola umiestnená maloletá poškodená) do priebehu výsluchu, avšak v žiadnom prípade sa nejednalo o taký zásah, z ktorého by bolo možné vyvodiť záver o neprípustnom nátlaku alebo ovplyvňovaní maloletej poškodenej, resp. snahu o to, aby nevypovedala pravdu. Účasť tejto osoby na výsluchu hodnotí aj odvolací súd tak, že jej prítomnosť prispela k správne vedeniu výsluchu. Len z toho, že maloletá poškodená v určitých častiach výsluchu odpovedala na otázky, resp. prikývla, nie je možné bez ďalšieho konštatovať nezákonnosť takéhoto výsluchu. V tomto smere je potrebné poukázať aj na výsledky znaleckého dokazovania znalkyne MUDr. Kováčovej a PhDr. Bielikovej. Preto podľa názoru odvolacieho súdu nedošlo k porušeniu práv obžalovaných na obhajobu“.

Najvyšší súd poznamenáva, že do práva na obhajobu nepochybne patrí aj právo na spravodlivý proces tak ako to má na mysli čl. 6 Dohovoru.

Podľa čl. 6 Dohovoru

1. Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, keď to vyžadujú

záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti mohla byť verejnosť konania na ujmu záujmom spravodlivosti.

2. Každý, kto je obvinený z trestného činu, považuje sa za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

3. Každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

- a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia vzneseného proti nemu;
- b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;
- c) obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;
- d) vypočúvať alebo dať vypočuť svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a vypočutie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe;
- e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom, alebo ak týmto jazykom nehovorí.

+ + +

Dovolací súd k právu na spravodlivý proces a ku kontradiktórnosti trestného konania vo všeobecnosti uvádza.

Kontradiktórnosť (/lat./ práv. 1. rokovací spôsob súdneho konania, 2. protirečivý) sa považuje za všeobecný právny princíp konania, za pravidlo procesného práva ovládajúci každý súdny proces. Spolu s právom na obhajobu je jeho najzákladnejším princípom. Bez neho vôbec nemožno hovoriť o procese, keď podstatou procesu je konfrontácia dvoch strán, z ktorých každá musí mať možnosť vyjadriť sa, popierať návrhy, argumenty a dôkazy druhej strany a predkladať vlastné. Ide o jednu z hlavných záruk súdneho konania. Neexistuje spravodlivosť bez kontradiktórnej diskusie a čím skôr k nej dôjde, tým väčšia je nádej na objektivnosť. Kontradiktórna diskusia je kráľovskou cestou pri hľadaní pravdy. Princíp kontradiktórnosti sa uplatňuje predovšetkým v súdnom konaní. Prvky kontradiktórnosti sa však vyskytujú už v prípravnom konaní. Kontrolu väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru v prípravnom konaní uskutočňuje sudca po vypočutí strán (audience, hearing). Výpoveď svedka môže súd zásadne vziať za základ svojho rozhodnutia len ak bol svedok vypočutý kontradiktórne v zmysle čl. 6 ods. 3 písm. d). To znamená, že ak nemôže byť svedok vypočutý kontradiktórne na hlavnom pojednávaní, musí byť týmto spôsobom vypočutý už v prípravnom konaní. Dôkazy musia byť spravidla vykonané pred obvineným na verejnom konaní za účelom ich kontradiktórneho prejednávania, ale použitie výpovedí z prípravného konania samo o sebe neodporuje čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) pod podmienkou, že boli rešpektované práva obhajoby (Repík).

V slovenskom právnom poriadku kontradiktórnosť upravuje Ústava Slovenskej republiky v čl. 48 ods. 2, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Trestný poriadok sa kontradiktórnosti a rovnosti strán venuje v ustanoveniach § 2 ods. 14 Trestného poriadku, § 263 Trestného poriadku § 264 Trestného poriadku (ktorý sa ale netýka tohto prípadu a preto sa mu dovolací súd nebude ďalej venovať).

Podľa § 2 ods. 14 Trestného poriadku Strany sú si v konaní pred súdom rovné.

Podľa § 263 Trestného poriadku

(1) Namiesto výsluchu svedka na hlavnom pojednávaní možno čítať zápisnicu o jeho výpovedi alebo jej podstatnú časť, ak s tým súhlasí prokurátor a obžalovaný a súd nepovažuje osobný výsluch za potrebný.

(2) Súhlas obžalovaného nie je potrebný, ak sa výslovne vyjadril, že sa na hlavnom pojednávaní

nezúčastní, alebo výslovne požiadal, aby sa hlavné pojednávanie konalo v jeho neprítomnosti, alebo ak sa na hlavné pojednávanie napriek riadnemu predvolaniu bez ospravedlnenia nedostavil, alebo sa bez vážneho dôvodu vzdialil z pojednávacej siene, alebo ak prokurátor navrhol v obžalobe čítať výpoveď svedka a obžalovaný po doručení výzvy podľa § 240 ods. 3 takého svedka nenavrhol vypočuť osobne. V uvedených prípadoch stačí súhlas prokurátora. O tejto skutočnosti musí byť obžalovaný v predvolaní poučený.

(3) Zápisnica o výpovedi spoluobžalovaného alebo svedka sa môže prečítať aj vtedy, ak bol výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam tohto zákona a

a) taká osoba zomrela alebo sa stala nezvestnou, pre dlhodobý pobyt v cudzine alebo na neznámom mieste nedosiahnuteľnou, alebo ochorela na chorobu, ktorá natrvalo, alebo na dlhší čas znemožňuje jej výsluch, alebo ak sa taká osoba ani na opätovné predvolanie súdu k výsluchu bez dôvodného ospravedlnenia nedostaví a jej predvedenie bolo neúspešné; ak ide o výpoveď svedka, u ktorého bol v čase jeho výpovede v prípravnom konaní, ktorá sa má prečítať, dôvodný predpoklad, že na hlavnom pojednávaní ho nebude možné vypočuť, možno jeho výpoveď prečítať len vtedy, ak bol o úkone riadne upovedomený obvinený, a ak má obhajcu, jeho obhajca,

b) išlo o neodkladný úkon alebo neopakovateľný úkon, alebo

c) taká osoba na hlavnom pojednávaní bez oprávnenia odoprela vypovedať.

(4) Zápisnicu o výpovedi svedka, ktorý na hlavnom pojednávaní využil svoje právo odoprieť výpoveď podľa § 130, možno prečítať len za predpokladu, že bol pred výsluchom, ktorého sa zápisnica týka, o svojom práve odoprieť výpoveď riadne poučený a výslovne vyhlásil, že toto právo nevyužíva, ak bol výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam tohto zákona.

(6) Strany môžu namietat' spôsob vykonávania výsluchu, najmä môžu namietat' prípustnosť otázky položenej vypočítavajúcim. O námietke rozhodne predseda senátu. Ak námietke vyhovie, vypočítavý nie je povinný na otázku odpovedať a táto otázka sa do zápisnice nezapíše, alebo sa zo zápisnice vyčiarkne. O námietke proti otázke predsedu senátu, sudcu alebo prísediaceho rozhodne senát.

Ustanovenie § 263 Trestného poriadku sa týka situácie, ak svedka nemožno na hlavnom pojednávaní (z akýchkoľvek dôvodov) vypočuť, a preto sa má prečítať jeho výpoveď z prípravného konania. Na takúto situáciu sa striktnie musí aplikovať princíp kontradiktórnosti obsiahnutý v čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru.

Vo vzťahu k právu na spravodlivý proces a k čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru, Európsky súd pre ľudské práva vyslovil v nasledujúcich veciach takéto právne závery:

- *Unterpetinger p. Rakúsku*, rozsudok z 24. novembra 1986 - sťažovateľ bol obvinený z ublíženia na zdraví svojej manželke a nevlastnej dcéry. Vyhlásil, že sa necíti vinný. Svedkyne boli vypočuté vyšetrovateľom v prípravnom konaní. Na hlavnom pojednávaní odmietli vypovedať. Na návrh prokurátora boli prečítané ich výpovede z prípravného konania. EŠLP vyslovil, že prečítanie výpovedí svedkov z prípravného konania je prípustné, ak tieto boli získané v súlade s právami obhajoby. Ďalej uviedol, že obžaloba bola založená hlavne na výpovediach jeho manželky a nevlastnej dcéry a vnútroštátny súd ich výpovede z prípravného konania považoval za dôkaz o pravdivosti obvinenia. Majúc na pamäti, že obvinený nemal možnosť v žiadnom štádiu konania klásť otázky osobám, ktorých výpovede sa prečítali na pojednávaní, dospel k záveru o porušení práva obvineného na spravodlivý súdny proces v zmysle čl. 6 ods. 1 v spojení s princípmi obsiahnutými v čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru.

- *Kostovski p. Holandsku*, rozsudok z 20. novembra 1999 - sťažovateľ bol odsúdený za bankové lúpežné prepadnutie na základe prečítaných výpovedí dvoch anonymných svedkýň z prípravného konania. Na hlavnom pojednávaní svedkyne neboli vypočuté. EŠLP vyslovil, že v princípe sa musia všetky svedecké výpovede uskutočniť v prítomnosti obvineného. Použitie svedeckých výpovedí, ktoré sa získali v štádiu vyšetrovania, je prípustné, pokiaľ sa rešpektovalo právo na obhajobu. Obvinený musí mať adekvátnu a dostatočnú príležitosť na to, aby mohol v čase, keď sa urobila svedecká výpoveď, alebo v neskoršom štádiu konania poprieť ju a klásť svedkom otázky. V tomto prípade obvinenému nebola takáto príležitosť poskytnutá, a preto rozhodol o porušení čl. 6 ods. 1 v spojení s princípmi obsiahnutými v čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru.

- Luca p. Taliansku, rozsudok z 27. februára 2001 - sťažovateľ bol odsúdený za prechovávanie omamných látok na základe prečítanej výpovede spolupáchateľa získanej v prípravnom konaní. Spolupáchateľ na pojednávaní odmietol vypovedať. ESLP vyslovil, že dôkazy musia byť zásadne vykonané pred obvineným na verejnom pojednávaní na účely ich kontradiktórneho prerokovania. Môže byť potrebné opierať sa o výpoveď z prípravného konania. Obvinený však musí mať primeranú a dostatočnú možnosť poprieť výpoveď buď počas vyšetrovania alebo počas pojednávania. Ak je odsúdenie založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na výpovedi osoby, ktorú obvinený nemohol nikdy vypočuť, alebo dať vypočuť, právo na obhajobu je skrátené spôsobom nezlučiteľným s čl. 6 Dohovoru.

- Asch p. Rakúsku, rozsudok z roku 1991. Družka obžalovaného bola vypočutá v prípravnom konaní a následne sa na hlavnom pojednávaní rozhodla nevypovedať. Preto bola prečítaná jej výpoveď produkovaná v prípravnom konaní. ESLP nemal za preukázané porušenie Dohovoru, pretože uvedená výpoveď nepredstavovala jediný dôkaz, na ktorom bolo založené rozhodnutie o vine. Obžalovaný mal tiež možnosť obsah výpovede kritizovať a využiť ďalšie spôsoby obhajoby. Obžalovaný nedostal v žiadnej fáze konania možnosť vypočuť svedkyňu a napriek tomu ESLP tento postup za porušenie čl. 6 ods.3 nepovažoval, pretože jej výpoveď nepredstavovala jediný dôkaz, na ktorom bolo založené rozhodnutie o vine.

- Saidi p. Francúzsku z roku 1993, keď rozhodol o porušení čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru a uviedol, že práva obhajoby sú obmedzené spôsobom nezlučiteľným s požiadavkami článku 6, ak sa uznanie viny/odsúdenie zakladá výlučne či rozhodujúcim spôsobom na výpovedi svedka, ktorého obžalovaný nedostal príležitosť vypočuť alebo dať vypočuť ani v prípravnej fáze konania, ani v priebehu súdneho procesu (rovnako i Balšán proti ČR, Breukhoven proti ČR, Krasniki proti ČR).

- Balšán p. ČR - ESLP vyslovil: Ak vnútroštátne právo pripúšťa v prípade spoluobvineného, ktorý odmietne svedčiť na hlavnom pojednávaní, prečítať jeho výpoveď z prípravného konania (výpoveď obvineného) nie je táto skutočnosť dôvodom pre to, aby bol obvinený zbavený práva, ktoré mu zaručuje čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru, teda preskúmať alebo dať preskúmať kontradiktórnym spôsobom všetky zásadné dôkazy proti sebe.... Jedná sa totižto o právo obvineného vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe, ktoré zaručuje čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru a ktorého výkon v zásade nepodlieha uváženiu súdu. K porušeniu čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru teda došlo.

- K porušeniu Dohovoru došlo vo veci Breukhoven p. ČR rozsudok č. 44438/06 z 21. júla 2011, kde išlo o prípad osoby odsúdennej okrem iného i za trestný čin obchodovania s ľuďmi, a to prevažne na základe výpovedí niekoľkých žien, ktoré mal pod sľubom riadneho zamestnania vylákať z Rumunska a následne pod hrozbou násilia donútiť k prostitúcii. Výsluch svedkýň bol vykonaný ako neodkladný úkon podľa § 158a ČTP - za prítomnosti sudcu, ale bez prítomnosti obhajcu. Súd sa potom nepokúsil svedkyne vypočuť na hlavnom pojednávaní a ich výpovede prečítal podľa § 211 ods. 2 ČTP. ESLP pripomenul zásadu, podľa ktorej je treba dať obvinenému možnosť vypočuť svedkov obžaloby, hoci táto zásada pripúšťa výnimky, s právami obhajoby je nezlučiteľné, ak je odsudzujúci rozsudok založený výlučne alebo v rozhodujúcej miere na výpovediach svedkov, ktorých obvinený nemal možnosť vypočuť v žiadnej fáze konania. Ak takí svedkovia nie sú k dispozícii, majú štátne orgány vyvinúť primeranú snahu k zaisteniu ich prítomnosti počas konania. I keď pre obeť sexuálnych trestných činov môže byť konfrontácia s páchatelom veľmi zraňujúca, sú štáty povinné prijať opatrenia, ktoré vyvážia znevýhodnenie pozície obhajoby. ESLP konštatoval, že trestný čin obchodovania s ľuďmi bol sťažovateľovi preukázaný len výpoveďami spomenutých svedkýň, ktoré sťažovateľ nemal možnosť vypočuť a ktorých výsluch sa súd nepokúsil zaistiť hoci priamo v Rumunsku. Došlo tak porušeniu čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru.

- Rachdad p. Francúzsku (2003) ESLP uviedol, že článok 6 ESLP síce oprávňuje vnútroštátne súdy na to, aby založili výrok o uznaní viny na svedectve svedkov proti obžalovanému, ktorých tento alebo jeho obhajca nemohli vypočúvať v žiadnej fáze konania, ale výlučne len v prípade, ak

- je nemožnosť konfrontácie spôsobená nemožnosťou svedka lokalizovať (objektívna nemožnosť) a to i napriek aktívnej činnosti (hľadaniu) orgánov štátu

- svedectvo/výpoveď nesmie v žiadnom prípade predstavovať jediný dôkaz, na ktorom je uznanie viny založené (Zentar proti Francúzsku, Guilloury proti Francúzsku).

Postupom času ESLP tieto závery rozšíril i na prípady, keď svedka síce lokalizovať možno, ale objektívne ho nemožno predviesť pred súd a vypočuť (Ubach Mortes proti Andorre, Berisha proti

Holandsku). Z uvedeného vyplýva, že trestné konanie je automaticky nespravodlivé a dochádza k porušeniu čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru v prípade, ak je predmetná výpoveď svedka jediným usvedčujúcim dôkazom.

Ak sa však jedná o dôkaz rozhodujúci (ale nie jediný) považuje sa konanie síce za nespravodlivé, ale členský štát sa môže zodpovednosti „zbaviť“ ak preukáže, že urobil všetko pre to, aby prítomnosť svedka zabezpečil, teda že je vylúčená nedbanlivosť zo strany orgánov štátu. Niekedy ESLP prihliada i k ďalším okolnostiam, napríklad, či súdy spornú výpoveď hodnotili s maximálnou starostlivosťou, čím sa mohli vyvážiť práva obhajoby (Haas proti SRN). Z uvedeného vyplýva formulácia pozitívneho záväzku štátu, aby vyvinul maximálne možné úsilie, na zabezpečenie prítomnosti svedka v konaní pred súdom a to jednak prijatím zodpovedajúcej právnej úpravy, ako i aktívnym konkrétnym konaním (u nás napr. okrem iného i § 88 TP). Odmietnutie umožnenia výsluchu takého svedka musí byť zároveň dostatočne odôvodnené (Reiner a ďalší p. Rumunsku). Zároveň však kumulatívne platí podmienka, že s dôkazmi pri vykonávaní ktorých nie sú práva obhajoby dôsledne zabezpečené, musí súd pri rozhodovaní nakladať so zvláštnou starostlivosťou.

Sumárne možno konštatovať, že ak sa jedná v prípade uvedených výpovedí o jediný dôkaz, tak ESLP bude konštatovať porušenie Dohovoru bez ohľadu na zistenú, či absentujúcu nedbanlivosť štátu. Ak sa bude jednáť o dôkaz rozhodujúci, tak v prípade zistenia nedbanlivosti bude rozhodnuté o porušení Dohovoru, pri nezistení nedbanlivosti o porušenie nepôjde. V prípade slabšieho dôkazu o porušenie Dohovoru nepôjde ani v jednom prípade.

- Al Khawaja a Tahery p. Spojenému kráľovstvu (2011 - modifikácia pravidla jediného či rozhodujúceho dôkazu). Podstata spočívala v tom, že pán Al Khawaja sa mal ako rehabilitačný lekár dopustiť sexuálneho nátlaku na dvoch pacientkach po uvedení do hypnózy. Prvá pacientka sa po výsluchu na políciu o veci zverila dvom kamarátkam a následne spáchala samovraždu. Obžalovaný ju teda nemal možnosť nikdy vypočuť. Vnútroštátny súd povolil prečítanie jej výpovede z fázy vyšetrovania na súdnom konaní. Išlo pritom o jediný priamy dôkaz. Okrem toho mal súd k dispozícii výpovede dvoch priateľiek poškodenej, ktoré boli nepriamymi dôkazmi.

Vo veci Tahery spočívalo obvinenie i obžaloba na tom, že pán Tahery mal pobodať iného muža, pričom sám poškodený uviedol, že nevidel, kto ho bodol. O dva dni sa na políciu dostavil svedok, ktorý uviedol, že videl, ako obžalovaný bodol poškodeného. Následne však v konaní pred súdom odmietol vypovedať, z obavy o život a zdravie seba a svojej rodiny. Jeho výpoveď bola preto pred súdom prečítaná, pričom sa jednalo o dôkaz zásadný.

V oboch prípadoch rozhodli vnútroštátne súdy o vine.

V konaní pred ESLP bolo najprv v oboch prípadoch rozhodnuté o porušení čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) Dohovoru. Prípad bol však predložený Veľkému senátu ESLP, ktorý v prípade Al Khawaja následne rozhodol odlišne a v prípade Tahery síce rovnako, ale s odlišným odôvodnením.

Veľký senát použil, trojfázový test - tzv. Al Khawaja test. V rámci testu sa zisťuje:

1. Či existoval dôležitý dôvod pre neprítomnosť svedka na hlavnom pojednávaní.
2. Či sporná výpoveď predstavuje jediný alebo rozhodujúci dôkaz.
3. Či toto obmedzenie práva na kontradiktórnosť konania bolo vyvážené ďalšími faktormi, ktoré kompenzovali sťažené podmienky, v ktorých pracovala obhajoba.

Dobry dôvod

Dobry dôvod postráda definíciu, pôjde zrejme o nevyhnutnosť použitia predchádzajúcej výpovede svedka. Za dobry dôvod je možné považovať napríklad smrť svedka. Ten sa však neuplatní, ak orgány štátu vedeli o riziku hroziacemu svedkovi a nič nepodnikli. Všeobecný a bližšie nezdôvodnený strach svedka sa za dobry dôvod nepovažuje, vždy treba skúmať i možnosť použitia inštitútu utajeného svedka. Ak strach vzbudil obžalovaný alebo osoby s ním spolené, vyskytuje sa názor, že sa obžalovaný týmto konaním práva vypočuť svedkov vzdal. To je však v rozpore s judikatúrou týkajúcou sa utajených svedkov. Dobrym dôvodom môže byť aj nenáležitá druhotná viktimizácia svedka - dieťaťa, ktorý je zároveň obeťou trestného činu.

Váha dôkazu (jediný/rozhodujúci)

Podľa Al Khawaja testu samotná skutočnosť, že sa jedná o dôkaz jediný, či rozhodujúci, ešte nemusí spôsobiť porušenie Dohovoru, ak je táto skutočnosť vyvážená inými opatreniami. Rozhodujúci dôkaz má byť vykladaný užšie ako usvedčujúci dôkaz. Ide o dôkaz takej dôležitosti alebo významu, že bude pravdepodobne rozhodujúci pre výsledok konania. Ak je neoverená svedecká výpoveď potvrdzovaná inými podpornými dôkazmi, bude posúdenie, či je rozhodujúcim dôkazom, závisieť na sile týchto podporných dôkazov; čím silnejšie sú tieto dôkazy, tým menej je pravdepodobné, že bude výpoveď neprítomného svedka považovaná za rozhodujúcu. Vyžaduje sa teda existencia dostatočných vyvažovacích faktorov, vrátane silných procesných záruk, ktoré umožňujú náležité a spravodlivé ohodnotenie spoľahlivosti spornej výpovede. Výpoveď obhajobou nevypočutého svedka - neoverená svedecká výpoveď teda musí byť dostatočne spoľahlivá a potvrdzovaná silnými podpornými dôkazmi.

Vyvažujúce opatrenia

Posudzuje sa napríklad, či bola výpoveď zachytená v korektnej procesnej forme, či je výpoveď potvrdzovaná inými nerozpornými dôkazmi, zohľadňujú sa prípadné inštrukcie sudcu porote, kde ju upozorní na úskalia výpovede - teda upozornenie na riziká výpovede. Relevantným vyvažujúcim opatrením sa rozumie napr. aj umožnenie účasti obhajobe na príprave výsluchu svedka v prípravnom konaní, vo forme prípravy otázok na, ktoré sa má vyšetrovateľ pri výsluchu svedka opýtať. Takáto účasť obhajoby na príprave výsluchu svedka síce nemá pravý kontradiktórny charakter, pretože obhajoba nemôže reagovať na aktuálne odpovede svedka a tak ich spochybňovať, ale môže sa v konkrétnom prípade považovať za primerané vyvažujúce opatrenie, samozrejme vyhodnotiac všetky okolnosti prípadu.

Všetky tri kroky testu spolu vzájomne súvisia a spoločne slúžia na zistenie, či bolo trestné konanie ako celok spravodlivé. V konkrétnom prípade preto môže byť vhodné vykonať tieto kroky v inom poradí, najmä pokiaľ sa niektorý z nich ukáže ako rozhodujúci pre záver o spravodlivosti alebo nespravodlivosti konania - Schatschaschwili p. Nemecku, rozsudok č. 9154/10 z 15. decembra 2015, § 83.

Na základe uvedeného testu prezentovaného v kauze Al Khawaja je teda možné právo obžalovaného na výsluch svedkov poprieť, ak je dostatočne vyvážené obmedzenie práv obhajoby. Princíp kontradiktórnosti sa uplatňuje predovšetkým v súdnom konaní. Prvky kontradiktórnosti sa však vyskytujú už v prípravnom konaní. Výpoveď svedka môže súd zásadne vziať za základ svojho rozhodnutia, len ak bol svedok vypočutý kontradiktórne v zmysle čl. 6 ods. 3 písm. d). Dôkazy musia byť spravidla vykonané pred obvineným na verejnom konaní za účelom ich kontradiktórneho prejednania, ale použitie výpovedí z prípravného konania samo o sebe neodporuje čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru pod podmienkou, že boli rešpektované práva obhajoby.

Najvyšší súd dáva do pozornosti rozhodnutie veľkého senátu ESLP vo veci Schatschaschwili p. Nemecku, rozsudok č. 9154/10 z 15. decembra 2015, v ktorom bol vykonaný precízny rozbor a výklad predchádzajúcich rozhodnutí ESLP, najmä však aj procesný postup pri vykonaní Al Khawaja testu.

Pokiaľ krajský súd vysvetlil, že právo obvinených na obhajobu nebolo porušené, aj preto, že: „Maloletá bola vypočutá v prípravnom konaní a tento výsluch bol zaznamenaný na obrazovo-zvukový nosič, ktorého záznam bol prehratý na hlavnom pojednávaní. Takto sa mohli aj v konaní pred súdom oboznámiť obaja obžalovaní s obsahom tohto priameho dôkazu (str. 4 rozsudku)“, tak najvyšší súd dáva do pozornosti rozhodnutia ESLP Hülki Gunes p. Turecku, rozsudok č. 28490/95 z 19. júna 2002, Balšán p. Českej republike - vid' vyššie, Osmanagaoglu p. Turecku, rozsudok č. 12769/02 z 21. júla 2009, Atanasov p. Macedónsku, rozsudok č. 41188/06 z 19. apríla 2011 a ďalšie, v ktorých ESLP konštatoval porušenie čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru nakoľko nepovažoval za dostatočné, že obvinený síce mal možnosť zoznámiť sa s protokolom o výsluchu svedka, ktorého ale nemal možnosť vypočuť a vysvetliť, že takáto možnosť spochybnenia výpovede svedka nemôže byť považovaná za náležitú náhradu priameho výsluchu svedka.

S ohľadom na prezentované je zrejmé, že vyššie uvedený argument krajského súdu nemôže v konfrontácii s právom na spravodlivý proces obstať.

Kontradiktórnosť konkrétne vo vzťahu k výsluchu svedkov - zraniteľným obetiam.

S ohľadom na bohatú judikatúru ESLP - A. M. p. Taliansku, rozsudok č. 37019/97 zo 14. decembra 1999, P. S. p. Nemecku, rozsudok č. 33900/96 z 20. decembra 2001, S. N. p. Švédsku - vid' nižšie, Magnusson p. Švédsku rozsudok č. 53972/00 zo 16. decembra 2003, Accardi a ďalší p. Taliansku, rozsudok č. 30598/02 z 20. januára 2005, Bocos. Cuesta p. Holandsku, rozsudok č. 54789/00 z 10. novembra 2005, A. S. p. Fínsku, rozsudok č. 40156/07 z 28. septembra 2010, B. p. Fínsku, rozsudok č. 17122/02 z 24. apríla 2007, W. p. Fínsku, rozsudok č. 14151/02 z 24. apríla 2007, A. H. p. Fínsku, rozsudok č. 46602/99 z 10. mája 2007 možno vysloviť a zhrnúť:

Oživovanie negatívnych zážitkov z minulosti môže byť pre obeť trestného činu veľmi nepríjemné a stresujúce. ESLP neprehliada zvláštnosti, ktorými sa vyznačujú konania najmä o sexuálnych deliktoch. Uznáva, že tieto konania sú ťažkou skúškou pre obeť, a to najmä vtedy ak je nedobrovoľne postavená tvárou v tvár obvinenému. Pri hodnotení, či bolo rešpektované právo obvineného na spravodlivý proces, je potrebné zobrať do úvahy právo obeť na rešpektovanie súkromného života. Je preto legitímne prijať na jej ochranu určité opatrenia, a to za podmienky, že sú zlučiteľné s účinným a adekvátnym výkonom práv obhajoby - S. N. p. Švédsku, rozsudok č. 34209/96 z 2. júla 2002.

V prípade zraniteľných svedkov (zväčša deti pri sexuálnych deliktoch), u ktorých je predpoklad, že ich nebude možné v budúcnosti vypočuť, by mali orgány činné v trestnom konaní rešpektovať nasledujúce požiadavky:

- výsluch by mal prebehnúť za aktívnej účasti obhajoby, t. j. výsluchu by mal byť prítomný obhajca, prípadne sám obvinený, pričom by im malo byť umožnené nepriamo sledovať výsluch (napr. prostredníctvom video - prenosu, alebo cez jednosmerné zrkadlo),
- má byť obhajobe umožnené navrhnúť polozenie otázok ešte pred začatím výsluchu v rámci jeho prípravy a obhajobe má byť umožnené podávať návrhy na dopĺňajúce otázky, ktoré by mali byť svedkovi položené počas jeho výsluchu,
- výsluch by mal byť zachytený na videokameru, aby mohol byť záznam následne prehraný pred súdom.

Najvyšší súd dopĺňa.

Vo veci S. N. p. Švédsku, rozsudok č. 34209/96 z 2. júla 2002 (podobne rozsudok ESLP W. proti Fínsku z 24. apríla 2007 a iné) národné sudy priznali, že odsúdenie sťažovateľa sa v rozhodujúcej miere zakladá na výpovedi poškodeného desať ročného chlapca, ktorý sa mal stať obeťou sexuálneho zneužívania zo strany sťažovateľa. ESLP konštatoval, že v priebehu konania pred súdom bol prehratý videozáznam prvého a audiozáznam druhého výsluchu maloletého políciou. Počas týchto výsluchov obhajca obvineného síce nebol prítomný, podieľal sa ale na príprave druhého výsluchu a s jeho priebehom bol spokojný. ESLP vyslovil, že vzhľadom na zvláštnu povahu konania o sexuálnych trestných činoch nemožno ustanovenie čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru vykladať tak, že vyžaduje vo všetkých prípadoch, aby otázky boli kladené priamo obvineným alebo obhajcom. V danom prípade mala obhajoba dostatočnú príležitosť spochybniť vierohodnosť maloletého či jeho výpoveď. ESLP tiež prihliadol na to, že národné sudy si boli vedomé problémov, ktorým musela obhajoba s ohľadom na okolnosti prípadu čeliť, a pri hodnotení vykonaných dôkazov postupovali s extrémnou starostlivosťou. K porušeniu práva na spravodlivý proces nedošlo.

Tento prípad najvyšší súd zámerne uvádza, pretože aj v takej citlivej veci (desať ročná obeť sexuálneho násillia), bol po prvom nekontadiktórnom výsluchu obeť vykonaný jej druhý výsluch ešte v prípravnom konaní, na príprave ktorého sa mohol zúčastniť obvinený prostredníctvom obhajcu. Tu možno vidieť návod ako sa má postupovať, keď prokurátor v rámci dozoru zistí, že prvý výsluch zraniteľnej obeť bol

vykonaný nekontradiktórne a pritom ide o jediný alebo rozhodujúci usvedčujúci dôkaz. Len tak sa totiž možno vyhnúť nespravodlivému procesu. Vo veci obvinených H. Z. a Z. U. bolo ich právo na spravodlivý proces úplne ignorované, nie len v prípravnom konaní, ale aj v konaní pred súdmi. V podmienkach slovenského právneho poriadku je výsluch zraniteľných obetí riešený v ustanoveniach § 135 Trestného poriadku.

Podľa § 135 Trestného poriadku

(1) Výsluch svedka, ktorý je dieťaťom, o veciach, ktorých oživovanie v pamäti by vzhľadom na jeho osobné vlastnosti, vzťah k obvinenému alebo k podozrivému, závislosť od obvineného alebo podozrivého alebo povahu a okolnosti spáchania trestného činu mohlo nepriaznivo ovplyvniť duševnú integritu alebo vystaviť ho riziku druhotnej viktimizácie, sa vykoná s využitím videokonferenčného zariadenia. Výsluch treba vykonať obzvlášť ohľaduplne a po obsahovej stránke tak, aby sa v ďalšom konaní už nemusel opakovať. Klásť otázky takémuto svedkovi možno len prostredníctvom orgánu činného v trestnom konaní. V prípravnom konaní možno výsluch opakovať len so súhlasom prokurátora. Opakovaný výsluch v prípravnom konaní vedie spravidla tá istá osoba. V konaní pred súdom možno na podklade rozhodnutia predsedu senátu vykonať dôkaz prečítaním zápisnice i bez splnenia podmienok uvedených v § 263 alebo postupom podľa § 270 ods. 2.

(2) K výsluchu podľa odseku 1 sa priberie psychológ, ktorý so zreteľom na predmet výsluchu a stupeň duševného vývoja svedka prispeje k správne vedeniu výsluchu a ak nie je na výsluchu prítomný opatrovník podľa § 48 ods. 2, aj zástupca orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Ak to môže prispieť k správne vykonaniu výsluchu, prizve sa k výsluchu aj zákonný zástupca alebo pedagóg. Spôsob vedenia výsluchu prekonzultuje orgán činný v trestnom konaní s psychológom pred vypočutím a ak je to potrebné, aj s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zákonným zástupcom alebo pedagógom. Ak výsluch alebo pokračovanie v ňom môže mať nepriaznivý vplyv na psychický stav dieťaťa, môže psychológ navrhnúť odloženie vykonania výsluchu alebo jeho prerušenie počas jeho výkonu. Osoba, ktorá bola pribraná k výsluchu, sa podľa potreby vypočuje na správnosť a úplnosť zápisnice alebo na spôsob, akým bol výsluch vykonaný, ako aj na spôsob, akým vypočúvaná osoba vypovedala.

(3) Na výsluch svedka o veciach, ktorých oživovanie v pamäti by vzhľadom na jeho osobné vlastnosti, vzťah k obvinenému alebo k podozrivému, závislosť od obvineného alebo podozrivého alebo povahu a okolnosti spáchania trestného činu mohlo nepriaznivo ovplyvniť duševnú integritu alebo vystaviť ho riziku druhotnej viktimizácie, sa použije postup podľa odsekov 1 a 2, ak ide o svedka, ktorý je obzvlášť zraniteľnou obeťou a jeho rodinného príslušníka podľa osobitného predpisu, a o svedka, ktorého vek nie je známy a u ktorého existuje dôvod domnievať sa, že je osobou mladšou ako 18 rokov, až kým sa nepreukáže opak.

(4) V prípravnom konaní vedenom pre trestný čin proti ľudskej dôstojnosti, trestný čin obchodovania s ľuďmi, trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby alebo trestný čin výroby detskej pornografie výsluch svedka, ktorý je obzvlášť zraniteľnou obeťou podľa osobitného zákona, vedie osoba rovnakého pohlavia ako je vypočúvaná osoba; to neplatí, ak tomu bránia závažné dôvody, ktoré orgán činný v trestnom konaní uvedie v zápisnici.

Podľa § 2 ods. 1 písm. c) Zákona o obetiach trestných činov č. 274/2017 Z. z..

Obzvlášť zraniteľnou osobou sa rozumie

1. dieťa,

Podľa § 8 ods. 2 Zákona o obetiach trestných činov č. 274/2017 Z. z.

Orgán činný v trestnom konaní, súd a subjekt poskytujúci pomoc obetiam postupuje tak, aby jeho činnosť nespôsobovala obeti a rodinným príslušníkom obete druhotnú viktimizáciu a prijíma účinné opatrenia, ktoré majú zabrániť opakovanej viktimizácii. Na tento účel orgán činný v trestnom konaní a súd používa vhodne prispôbené úradné miestnosti alebo prijíma iné opatrenia na zabránenie styku osoby, ktorú obeť označila za páchatel'a, osoby, ktorá je podozrivá zo spáchania trestného činu, alebo osoby, proti ktorej sa vede trestné konanie s obeťou alebo jej rodinnými príslušníkmi.

Podľa § 127 ods. 1 Trestného zákona

Dieťaťom sa rozumie osoba mladšia ako osemnásť rokov, ak tento zákon neustanovuje inak.

Ustanovenie § 263 Trestného poriadku sa týka situácie, ak svedka nemožno na hlavnom pojednávaní (z akýchkoľvek dôvodov) vypočuť, a preto sa má prečítať jeho výpoveď z prípravného konania. Na takúto situáciu sa striktne musí aplikovať princíp kontradiktórnosti obsiahnutý v čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru. S ohľadom na uvedené je potrebné ustanovenie § 135 ods. 1 štvrtá veta Trestného poriadku: „V konaní pred súdom možno na podklade rozhodnutia predsedu senátu vykonať prečítaním zápisnice i bez splnenia podmienok uvedených v § 263 alebo postupom podľa § 270 ods. 2“ vykladať tak, že takýto postup je možný len vtedy ak pri postupe podľa § 135 Trestného poriadku bolo zachované právo obvineného na účinný a adekvátny výkon práva na obhajobu.

Preto ak vyšetrovateľ vykonáva výsluch zraniteľnej osoby postupom podľa § 135 Trestného poriadku v nadväznosti na § 263 Trestného poriadku a § 270 Trestného poriadku, musí mať na mysli a musí rešpektovať aj právo obhajoby na možnosť minimálne sa podieľať na príprave výsluchu (viď. S. N. p. Švédsku, rozsudok č. 34209/96 z 2. júla 2002), resp. sa ho i zúčastniť - minimálne nepriamo, za jednosmerným sklom a pod. a dať mu tak možnosť už počas výsluchu spochybníť svedeckú výpoveď.

Výsluch zraniteľnej obete sa má v prípravnom konaní vykonať tak aby sa nestal dôkazom neprípustným, ale aby bol použiteľným aj v súdnom konaní. Ako vyplýva z uvedenej judikatúry ESĽP prípustnosť dôkazu môže zmať aj skutočnosť, že tento nebol vykonaný kontradiktórnym spôsobom, t. j. so zachovaním práva obvineného na obhajobu. S odkazom na uvedené musí prokurátor ako nositeľ dôkazného bremena zabezpečiť, aby bol výsluch svedka mladšieho ako 18 rokov (najmä v prípade ak ide o dôležitého svedka obžaloby) vykonaný v prípravnom konaní postupom podľa § 135 TP tak, aby bol použiteľný v konaní pred súdom. Z tohto dôvodu musí zabezpečiť obžalovanému možnosť uplatnenia jeho práva na obhajobu. Vzhľadom na osobitosť výsluchu osoby mladšej ako 18 rokov, ktorá nie vždy (najmä v prípade maloletých obetí násilných a sexuálne motivovaných trestných činov) umožňuje priamu účasť obhajoby na tomto úkone, do úvahy prichádza aj jej nepriama účasť upravená v § 135 ods. 3 TP, t. j. výsluch osoby s využitím technických zariadení určených na prenos zvuku a obrazu.

Ak výsluch osoby mladšej ako 18 rokov nebol vykonaný v prípravnom konaní kontradiktórnym spôsobom a je jediným, prípadne rozhodujúcim dôkazom proti obžalovanému, nevyhnutne ho treba zopakovať aj v konaní pred súdom tak, aby bolo obhajobe umožnené vykonať výsluch v súlade s článkom 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru. V takomto prípade spravidla nemôže opätovnému výsluchu svedka mladšieho ako 18 rokov brániť ani odporúčanie psychológa výsluch neopakovať. Výjadrenie znalca psychológa má totiž len odporúčajúci charakter, ktoré nie je záväzné pre orgány činné v trestnom konaní, ani pre súd. Berúc do úvahy osobitnú zraniteľnosť detských obetí trestných činov, by mali príslušné orgány činné v trestnom konaní zabezpečiť a vykonať už v prípravnom konaní výsluch tak, aby jeho opakovanie v konaní pred súdom nebolo potrebné.

V konkrétnej veci, ak súdy nemienili vykonať osobný výsluch svedkyne - poškodenej V. U. na hlavnom pojednávaní potom bolo ich povinnosťou podrobiť jej výpoveď z prípravného konania Al Khawaja testu a až po ustálení, že jej výsluch v prípravnom konaní bol vykonaný nielen v súlade s Trestným poriadkom, ale aj v súlade s Dohovorom, a tak „prešiel“ týmto testom, mohli na hlavnom pojednávaní postupovať podľa § 270 ods. 2 Trestného poriadku.

V predmetnej veci - Al Khawaja test.

1. Či existoval dôležitý dôvod pre neprítomnosť svedkyne - poškodenej V. U. na hlavnom pojednávaní.

Dobрым dôvodom prečo sa svedok nevypočuje na hlavnom pojednávaní môže byť aj nenáležitá druhotná viktimizácia svedka - dieťaťa, ktoré je zároveň obeťou trestného činu. Pri posudzovaní tohto dôvodu nemožno formalisticky vychádzať len z toho, že sa má vypočuť dieťa, ale je potrebné materiálne posúdenie všetkých okolností prípadu. Je totižto priepastný rozdiel v tom či sa vypočúva 7 - 8 ročné sexuálne zneužívané dievčatko, resp. či sa vypočúva 15 ročná teenagerka (v čase konania pred okresným súdom), ktorá sa oprávnenne vzoprela rodičom. V čase konania verejného zasadnutia pred

krajským súdom mala poškodená - svedkyňa V. U. takmer 16 a pol roka. V súvislosti s vekom zraniteľnej obete je tiež potrebné zohľadniť aj to, že vek 14, resp. 15 rokov tvorí istú ľudskú i osobnostnú hranicu pre posúdenie či a ako vníma takáto obeť trestného činu procesné úkony orgánov činných v trestnom konaní, nakoľko ak zákonodarná moc pripustila vek 14 rokov ako okolnosť spôsobilú na vyvodenie trestnej zodpovednosti za protiprávne konanie takejto osoby, a tak i proti jej vôli povinnosť strpieť všetky procesné úkony, prirodzene a logicky i zraniteľná obeť trestného činu už môže byť v takomto i neskoršom veku (zohľadniac všetky faktory - odporúčanie psychológa, charakter trestného činu i okolnosti priebehu skutkového deja a v porovnaní s tým právo na spravodlivý proces), spôsobilá napr. strpieť pri svojom výsluchu v prípravnom konaní účasť obhajcu. Preto paušalizovanie veku 18 rokov ako hranice do kedy pri postupe podľa § 135 Trestného poriadku sa neumožní obhajobe účasť na výsluchu zraniteľnej obete trestného činu nemôže zodpovedať požiadavkám spravodlivého procesu.

Oživovanie spomienok o priebehu trestného činu v pamäti poškodenej môže byť pre ňu síce nepríjemné avšak podľa názoru najvyššieho súdu nie devastačne traumatizujúce, a to aj s ohľadom na jej vekovú zrelosť a s ohľadom na okolnosti priebehu skutku - snaha rodičov ovplyvniť jej ďalší život neoprávneným nútením k sobášu.

Je pravdou, že právo na priamy kontradiktórny výsluch svedka nie je absolútne (ak sú splnené podmienky AL Khawaja testu), tiež ale platí, že ani opätovný výsluch zraniteľnej obete nie je vylúčený, zvlášť v prípade ak pôvodný výsluch bol vykonaný ignorujúc práva obhajoby. Ak by uvedené neplatilo stalo by sa ustanovenie § 135 Trestného poriadku absolútne, a tak legalizujúce aj nesprávny postup policajta pri výsluchu svedka, ktorý nezodpovedá pravidlám spravodlivého a fér procesu.

Podľa názoru najvyššieho súdu nebol daný dobrý dôvod na nevypočutie svedkyne V. U. na hlavnom pojednávaní. Výsluch poškodenej mal byť už v prípravnom konaní vykonaný za aktívnej minimálnej nepriamej účasti obhajoby a nakoľko sa tak nestalo, v ďalšom konaní je tento dôkazný prostriedok nepoužiteľný, pre porušenie práva obvinených na obhajobu nerešpektovaním ich práva na spochybnenie jej výpovede. Preto nebolo možné nekontradiktórnu - neoverenú výpoveď svedkyne - poškodenej V. U. na hlavnom pojednávaní oboznámiť postupom podľa § 270 ods. 2 Trestného poriadku.

2. Či sporná výpoveď svedkyne - poškodenej V. U. predstavuje jediný alebo rozhodujúci dôkaz.

Výpoveď menovanej bez akýchkoľvek pochybností predstavuje v tejto veci rozhodujúci dôkaz. Bez jej svedectva by nebolo možné ustáliť priebeh skutkového deja a ani vytvoriť skutkovú vetu. Menovaná totižto ako jediná opísala priebeh skutkového deja. Všetky ostatné dôkazy obžaloby sú nepriame pričom svedkovia obžaloby len reprodukovujú to čo počuli od poškodenej. Naopak dôkazy obhajoby - výpovede obvinených a svedkov svedčiacich v ich prospech sú konzistentné, jednoznačné a sú v absolútnom rozpore s tvrdeniami poškodenej a so skupinou dôkazov obžaloby.

Keďže výpoveď poškodenej - svedkyne V. U. má pre daný prípad rozhodujúci význam, nebolo možné jej výpoveď na hlavnom pojednávaní oboznámiť postupom podľa § 270 ods. 2 Trestného poriadku.

3. Či obmedzenie práva obhajoby na kontradiktórnosť konania bolo vyvážené ďalšími faktormi, ktoré kompenzovali sťažené podmienky, v ktorých pracovala obhajoba.

Okresný súd návrhy obhajoby na doplnenie dokazovania vo forme umožnenia jej aspoň raz v priebehu konania kontradiktórne vypočúť poškodenú formalisticky a neopodstatnene zamietol. Obhajoba nemala svoje sťažené uplatnenie obhajoby vykompenzované, napr. umožnením jej hoci i nepriamej účasti (viď vyššie) na výsluchu poškodenej v prípravnom konaní.

Preto nebolo možné výpoveď poškodenej - svedkyne V. U. na hlavnom pojednávaní oboznámiť postupom podľa § 270 ods. 2 Trestného poriadku.

+ + +

S ohľadom na uvedené, procesný postup súdov nižších stupňov keď na hlavnom pojednávaní pred okresným súdom, resp. na verejnom zasadnutí pred krajským súdom nevypočuli poškodenú - svedkyňu V. U. takým spôsobom aby umožnili obhajobe minimálne nepriamo účasť na jej výsluchu, podľa názoru najvyššieho súdu, odporuje pravidlám spravodlivého procesu. Ich procesný postup pri hodnotení výpovede poškodenej z prípravného konania neprešiel Al Khawaja testom a preto nemohli založiť svoje rozhodnutie o vine obvinených H. Z. a Z. U. na nekontradiktórnej - neoverenej výpovedi menovanej svedkyne. Súdov nižších stupňov tak zásadným spôsobom porušili právo obvinených na obhajobu.

V súvislosti s vyššie uvedeným „zrkadlovo“ platí, že súdy nižších stupňov pochybili v procesnom postupe, keď vykonali dokazovanie v rozpore so zákonom - keď na hlavnom pojednávaní (č. l. 776) oboznámením kamerového záznamu z č. l. 85 o výsluchu poškodenej - svedkyne V. U. porušili ustanovenie § 270 ods. 2 Trestného poriadku, čo by odôvodňovalo dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku. Za vyššie popísanej situácie má však ustanovenie § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku len subsidiárnu povahu a ako špeciálne ustanovenie bolo potrebné, v takomto prípade, pre účely dovolacieho konania aplikovať ustanovenie § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Okrem vyššie uvedeného súdy nižších stupňov pochybili v procesnom postupe aj tým, že neopodstatnene odmietli návrh obvinených na doplnenie dokazovania, keďže na takýto postup podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku (s ohľadom na vyššie uvedené) nebol daný zákonný predpoklad.

Najvyšší súd poznamenáva, že výsluch svedkyne V. U. bol v prípravnom konaní vykonaný bez toho aby vyšetrovateľ zväzil všetky vyššie uvedené okolnosti, v dôsledku čoho bol vykonaný v rozpore s čl. 6 ods. 1 ods. 3 písm. d) Dohovoru a preto je v ďalšom konaní nepoužiteľný na preukazovanie viny obvinených.

Účelom trestného konania nie je len spravodlivé potrestanie páchatela, ale aj „fair“ proces. Existencia riadneho procesu je nevyhnutnou podmienkou existencie demokratického právneho štátu. Spôsob získavania dôkazov preto nemožno prispôbovať momentálnemu presvedčeniu orgánov činných v trestnom konaní o páchatelovi a vine, ale vždy je potrebné striktné dbať na predpísané procesné pravidlá (Nález ÚS ČR II ÚS 2014/07).

Preto najvyšší súd vyhodnotil argumentáciu obidvoch obvinených vzťahujúcu sa k dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako relevantnú, presvedčivú a dôvodnú.

Vo vzťahu k ďalším dovolacím námietkam obvinených najvyšší súd uvádza, že v dôsledku zrušenia napadnutých rozsudkov nastal stav neprávoplatne skončenej veci, a preto bude v rámci ďalšieho konania úlohou okresného súdu sa s týmito vysporiadať a reagovať na všetky argumenty obvinených prednesené aj v dovolaní, ku ktorým sa najvyšší súd z dôvodu zdržanlivosti a sebaobmedzenia v právoplatne neskončenej veci nevyjadroval.

Nakoľko obvinený H. Z. a obvinená Z. U. v súčasnosti vykonávajú tresty odňatia slobody, ktoré im boli uložené rozsudkom Okresného súdu Nitra, sp. zn. 21Tk/2/2022, zo 6. novembra 2023 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre, sp. zn. 1To/3/2024, z 23. apríla 2024 a dovolací súd v konaní o dovolaní označené rozhodnutia zrušil, bolo potrebné rozhodnúť podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku o väzbe. Ani u jedného z obvinených najvyšší súd v súčasnom štádiu trestného konania, nezistil potrebu zasiahnuť do ich osobnej slobody rozhodnutím o ich vzatí do väzby. Nie je vylúčené, že v ďalšom štádiu konania môže dôvod väzby vyvstať u ktoréhokolvek z obvinených.

Najvyšší súd nad rámec nevyhnutného poznamenáva, že výrok o treste v rozsudku okresného i krajského súdu je nesprávny a zmätočný, pretože obvineným bol ukladaný trest podľa § 179 ods. 3 Trestného zákona (sadzba 7 až 12 rokov) napriek tomu, že vina bola ustálená až podľa § 179 ods. 2, ods. 3 písm. d), písm. f), písm. g), ods. 4 písm. b) Trestného zákona (sadzba 12 až 20 rokov). Výrok o treste teda nezodpovedá výroku o vine. Okrem toho krajský súd obvinenej U. zmierňoval trest podľa §

39 ods. 1, ods. 3 písm. c) Trestného zákona pričom správne mal použiť § 39 ods. 1, ods. 3 písm. b) Trestného zákona (preto, že trest mal ukladať podľa § 179 ods. 4 Trestného zákona a nie podľa § § 179 ods. 3 Trestného zákona.

S ohľadom na vyššie uvedené najvyšší súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.